

TERZIJDE

HET FLOU ARTISTIQUE VAN ABKE HARING

Ze komt uit Nederland, en naar eigen zeggen zag Abke Haring (*1978, De Bilt) toen ze achttien was de theatermonoloog *De Doorspeler*, geschreven en gespeeld door Ramsey Nasr (Antwerpse Stadsdichter en Dichter des Vaderlands in Nederland). Dit was zijn subliem zelf geschreven en gespeeld eindproject aan de theaterschool Studio Herman Teirlinck, dat hij onder meer ook op het Internationaal Theaterscholen Festival van juni 1995 opvoerde te Amsterdam. Daarom besloot ze een theateropleiding te volgen aan dezelfde school. Wat geschiedde. Na haar eveneens zelf geschreven en gespeeld eindexamenproject *Nageslachtsfarce/ Genocide* (2002) aan diezelfde Studio¹ bleef ze in de Scheldestad wonen. Van Toneelhuis-directeur Luk Perceval kreeg ze acteeropdrachten bij het Toneelhuis, en ook de gelegenheid om in 2004 op het tweede plateau haar eigen theatertekst *Kortstond* (een stuk voor “twee broers, en een huis”) zelf te creëren. In 2006 werd haar voorstelling *Hoop* geselecteerd voor het Theaterfestival 2006. Ook de volgende directeurs Josse De Pauw en Guy Cassiers gaven haar een speelplateau. Sedert januari 2010 maakt ze trouwens deel uit van de vaste kern van ‘theatermakers’ die Guy Cassiers rond zich heeft verzameld, als een hedendaagse variante van een ‘gezelschap’. In zijn regie speelde ze in de Toneelhuis-productie van *Atropa* (Tom Lanoye, 2008, regie Guy Cassiers) de dubbelrol Ifigeneia/Kassandra op een ongemeen intense en ontroerende wijze², waarmee ze bewees een van de meest fascinerende jonge actrices van de laatste jaren te zijn.

In 2009 presenteerde deSingel (in coproductie met het Toneelhuis) haar theatertekst *Hout*. Een tamelijk duister maar intrigerend werk over gezinstoestanden, dat je als ‘gedramatiseerde belijdenislyriek’ zou kunnen omschrijven. Ze hanteert hier een rauwe, soms hortende en vloekende, dan weer poëtische taal, die voor een deel van het publiek erg boeiend was, voor een ander deel dan weer veel te weinig toegankelijk. Haar tekst werd toch genomineerd voor de letterkunde-prijs (voor een toneel-, radio- of televisiespel) van de provincie Antwerpen. Ook *Flou* (creatie december 2011) werd als co-productie tussen Toneelhuis en deSingel gepresenteerd in de nieuwe ‘Theaterstudio’ van deze Internationale Kunstcampus.

Het scènebeeld (een ontwerp van beeldend kunstenaar Jean Bernard Koeman) is een belevenis op zich: een soort woonkamer, met her en der allerlei verspreide flessen en bokalen waarin druppels neervallen, op onregelmatige momenten maar met een duidelijk gedirigeerd ritme. Het dak van deze echtelijke woning is lek, en die symboliek is wel duidelijk. Een uitgekiend lichtontwerp (Mark Van Denesse)

en een passend geluidsdecor (Senjan Jansen) sluiten naadloos aan bij de uitgepuurde regie van Abke Haring, en het sobere maar intense spel van haar zelf en van Han Kerckhoffs.

Bij het begin van de voorstelling staan een man en de vrouw vooraan op de scène. Ze houden mekaars hand vast maar kijken elkaar niet aan. Staren in de ruimte. Beweging af en toe het hoofd, of knipperen even met de ogen, nauwelijks merkbaar. De stilte duurt lang, heel lang. Tot de vrouw begint te praten, tegen de man maar eigenlijk ook antwoord gevend aan haar zelf: *“ik moet even gaan liggen / ik krijg geen adem / wat is er / waarom zeg je niets: wat moet ik zeggen / wat er is / er is niets / waarom moet er iets zijn als ik even niets zeg (...)”*.³ Een gesprek - dat geen echt gesprek is - dat ze wellicht al honderdmaal met elkaar gevoerd hebben, en waarvan ze vragen en antwoorden uit het hoofd kennen. De Macht der Gewoonte. Zoals echtparen, die al jaar en dag samenleven, elkaar in het restaurant het zoutvat of de suikerpot aanreiken, zonder dat er iets gevraagd werd. Dan volgt toch een gesprek tussen het paar, maar wel over een bezoek aan de supermarkt. Welke groenten er waren, en wat er in de aanbieding was. Banaliteit is hier troef, maar toch krijgen deze banale dialogen de allures van een heuse metafoor. De onmacht tot communicatie. Het vluchten in de eigen wereld, afgesloten van de werkelijkheid. De man fantaseert dat in de supermarkt een meisje op hem afkwam: *“ik zie de chocoladehagelslag in mijn handen verbleken mijn grote booner in mijn broek zegt hallo tegen de rits helleen is rustig voor me gaan staan ze zegt zo meneertje eventjes hagelslag gaan halen ik zeg jaja doe maar rustig ik heb een leeftijd maar nee hoor zij begint me daar tekeer te gaan rubbing haar tieten nou je weet hoe groot die zijn en dan kwam er een nat plekje op mijn gulp zij herkent dat direct natuurlijk zegt dat ik niet moet twijfelen over de hagelslag dat dit echt de goede is neemt me mee naar het diepvriesrayon en haar tepels worden hard mijn lul zakt weg tussen mijn ballen maar daar komt ze met haar vingers razendsnel tussen met haar lange nagels maakt ze striemen op mijn rimpelige balzak (...)”* Ondanks dit uitvergroete seksuele verlangen, wil hij niet (kan hij niet?) ingaan op haar niet uitgesproken maar duidelijke uitnodiging tot seksueel contact. Ze wil haar man wel graag aanraken, strekt haar arm naar hem uit maar trekt die terug. Ze kleedt zich zelfs gedeeltelijk uit, en gaat op de keukentafel liggen met gespreide benen. Maar hij reageert niet. Hun beider eenzaamheid wordt haast onverdraaglijk.

De vorige theaterteksten van Abke Haring waren alle erg donker en zwaar, en ‘zeer gesteld om te lijden’. Het belangrijkste thema was de onmogelijkheid om tot een gesprek te kunnen komen, de onmogelijkheid tot echte communicatie. Familierelaties leken wel steeds een onoverkomelijke ramp te zijn. *Flou* is wel gebaseerd op een gelijkaardige gevoelswereld, maar heeft toch een andere tonaliteit.

'Flou' met Abke Haring en Han Kerckhoffs (Foto: Koen Broos)

Het gaat hier wel over een koppel dat blijkbaar al een geruime tijd samen is, en waarvan de relatie ontdaan is van elke verrassing. Waarbij alles zo voorspelbaar is. Zelf omschrijft Abke Haring⁴ dit stuk als ‘als een duel en een duet’. Een duel is een gevecht, een duet is een samenspel. En inderdaad: ondanks het onvermogen om (opnieuw) nader tot elkaar te komen, lijkt me dit toch geen verhaal te zijn van een uitzichtloze troosteloosheid. De laatste scène is er weer een zonder woorden. (De tekst vermeldt enkel een regieaanwijzing: “*geluidsvertelling / stilte / oneindig (-e loop / echo)*”). En weerom zien we man en vrouw vooraan op de scène naast elkaar staan. Zonder elkaar aan te kijken. Maar dan zoeken en vinden hun handen langzaam en haast automatisch elkaar. En blijven ze samen hand in hand in de verte staren. Tot het licht dooft. Er is dus toch nog een beetje hoop, denk ik. Een klein beetje. (De goden zij dank!)

Flou is tot nog toe de meest toegankelijke, en naar mijn bescheiden mening tevens de meest boeiende theatertekst van Abke Haring. Ze blijft artistiek haar eigen ding doen, maar reikt toch een hand naar een breder publiek. Deze terzelfder tijd bevreedend wazige (‘flou’) maar toch duidelijk herkenbare voorstelling⁵ is beslist een van de betere van dit seizoen. En doet me reikhalzend uitkijken naar haar volgende productie.

Toon BROUWERS

NOTEN

- ¹ De voorstelling werd gespeeld in de Bourla-schouwburg.
- ² Cf. Toon Brouwers: *De wraak van de vrede: Atropa*. In: Documenta, jg. XXVI (2008) nr. 4; blz. 247-258.
- ³ Citaten uit de tekstversie: ‘FLOUTECHNIEKtwee’, bezorgd door het Toneelhuis.
- ⁴ In een interview met Abke Haring en Han Kerckhoffs, afgenomen door Erwin Jans op 9 november 2011.
- ⁵ Voorstelling gezien in deSingel op 21.12.2011.